

MEGRÁZÓ ELŐADÁS

Az utódok büntudata

Mindig az áldozatok szempontjából vizsgáltam a holokausz kérdését: milyen traumákat szenvedtek el, s azok hogyan hatottak a túlélőkre és a leszármazottakra? Ha az elkövetőkről olvastam, azt próbáltam megfejteni, milyen eszmék, körülmények, indulatok és érzelmek vezethettek a számomra felfoghatatlanul módszeresen kitervelt vagy spontán öldökléshez. Ritkán foglalkoztatott a kérdés, hogy miként befolyásolja az elkövetők leszármazottainak életét őseik sátáni gaztettei.

Mígnem az Egy fekete nő náci múltja című színdarab napokig fogva tartotta gondolataimat.

Jónás Judit az alapítója az idén negyedszázados Cinka Panna Színháznak, az ő előadásukban, Jónás Judit főszereplésével láthattuk a Napházban ezt a megrázó előadást. A darab premierje 2024-ben a Nemzeti Színházban volt a JELEN/LÉT Fesztiválon, a Magyarországi Nemzetiségi Színházak fesztiválján. Azt a verziót Léner András rendezte. Erre Jónás Judit kérte fel, Léner András maga is a holokauszt érintettje. A Napházban megtartott előadásban ahhoz képest inkább az érzelmek voltak középpontban. Így Juditék némileg átrendezték a darabot.

De miről is szól a dráma? A színrevitel Jennifer Teege a *Nagyapám engem agyonlőtt volna* című regényéből Jónás Judit szövegkönyve alapján készült. A regény alcíme: *Egy fekete nő szembenéz családjával náci múltjával*. Jennifer Teege, a félig fekete, félig német nő felnőtt korában, 38 évesen szembesül véletlenül azzal – szülei örökbe adták születése után nem sokkal –, hogy anyai nagyapja, Amon Göth az a náci lágerparancsnok, akit a *Schindler listájából* ismerhettünk meg. Amon Göth lelkén mintegy 10 ezer ember halála szárad. Úgy 30-90 nőt és gyermeket lőtt főbe, élvezettel. Amon Göthnek a płaszów-krakkói tábor mellett volt a villája, ahol a szeretőjével, Ruth Irene Kalderrel, Jennifer Teege nagymamájával élt, aki rajongásig imádta Göthöt. Lányuk, Teege édesanyja, Monika Göth 10 hónapos volt, amikor a férfit háborús bűnösként felakasztották. A nagymama hősként beszélt lányának és unokájának Amon Göthről. Jennifer Teeget az édesanyja nevelőotthonban helyezte el, 6 éves koráig látogatták, amíg örökbe nem fogadta egy család.

A darab lényege Teege identitásválsága, szembesülés nagyapjának múltjával, a keresése önmagában, hogy mit örökölt tőle, örökölt-e olyan tulajdonságokat, amelyenek a nagyapjában megvoltak, az elvetemültség, a kéjes gyilkolási vágy megtalálható-e benne is.

Jónás Judit Jennifer Teege belső vívódásait, erős érzelmeit – amikor az ember legszívesebben ordítana a lelki fájdalomtól, a kirobbanni készülő kiborulást – olyan zseniálisan kimért színészi játékkal tette átélhetővé, amitől a néző szinte megfagy, megdermed hosszú percekre, s napokkal később sem ereszi el. Teege fotókon látta azt az embert, akinek külső vonásait felfedezte önmagán. Jennifer Teegének gyötrő büntudata van ártatlanul!

Elkezd a néző is kutakodni magában, és felfedezi azt a büntudatot, ami eddig megfoghatatlan volt számára. A cigány származás is ilyen büntudatot tud okozni, hiszen már kicsiny gyermekként azzal szembesülünk, hogy nem vagyunk jók, hogy semmire sem vagyunk jók, hogy ártalmára születtünk más népeknek, mert ezt halljuk születésünktől fogva. Hiába szeretnek a szüleink, hiába szeret a családjuk, hiába látják bennünk a jót, a tehetséget, mindez nem számít ahhoz képest, amivel a világban kell élnünk. Jennifert Teegét szeretik az örökbefogadó szülők, házas, van 2 gyermeke, de a nagyapja örökségét meg kell értenie és lezárnia, hogy tovább tudjon lépni. Pszichoanalitikus segítségét is igénybe veszi. A romák hogyan képesek felülemelkedni ezen a büntudaton?

D. Horváth Károly kiválóan hozza a pszichológus figuráját, ahogyan a Házmaster, az Idős túlélő és a riporter alakját is. Boldizsár Tünde szintén négy szereplő bőrébe bújjik, és néhány perc különbséggel

átvált anyából nagymamába, cselédből rabnőbe, mindegyik elképesztő erejű alakítás.

A darabot iskolákba, egyetemekre kellene elvinni, hogy a fiatalokat a történelem száraz tényeinek megismerésén túl hozzásegítse ahhoz a tudáshoz, ami a személyes sorsok, életutak, tragédiák, traumák feltárását segíti elő. Remélem, hogy Józsefvárosban más helyszínen is bemutatthatják a színdarabot.

Fotó: Cinka Panna Színház